

Predpisi o nespornih pravnih stvareh.

Nekako tak naslov dobi novi zvezek »Pravnikove« zbirke avstrijskih zakonov, ki pojde skoro v tisk in ki bo obsegal predpise o notarstvu, o nespornem postopanju in o depozitnih stvareh (z ozirom na slovenske kronovine). Uredba tega zvezka se ne razlikuje od onih, ki jih je »Pravnik« izdal zadnja leta, in je ugajala splošno, mislim torej, da o tem ni treba nadaljnih pojasnil; pač pa upam, da bo v prilog razvijajočemu se slovenskemu pravnemu jeziku, ako se ozrem na nekatere primetke, ki so jih o nekaterih pravnih izrazih napravili marljivi pregledniki dotičnega izdelka.

Večina omenjenih predpisov ali sploh še ni bila poslovenjena ali pa je bila v deželnih zakonih petdesetih let, pa stvarno in jezikovno z večine tako, da je treba one prevode čisto izpraviti in prenarediti, ako jih hočemo rabiti v uradnem poslovanju. Pri teh popolno ali z večine novih prevodih mislim, da je pač uvesti le po sedanjih slovenski pravni terminologiji sprejete izraze.

Med take slovenske prevode pa ne spada prevod notarskega ali beležniškega reda od 25. julija 1871 in sorodnih predpisov tiste dobe, ki je izpod peresa istega Franceta Levstika. Ta prevod je seve jezikovno točen, vsak pojem ima tudi poseben, stalen izraz, ki se skoro brez izjeme popolno sklada z dotičnim pravnim pojmom. Levstikovo izraževanje so prevzeli vsi kasnejši dobri prevajalci in večina njegovih pravnih izrazov velja še dandanes.

Res, da po sedanjih slovenski terminologiji ne rabimo več nekaterih Levstikovih izrazov, na pr. prvopis = izvornik, odpust = dopust, predevanje svojine = prenos lastnine, podstav = namestnik (substitut), itd., vendar pa jih ne kaže brisati, ker so, dasi ne v rabi, primerni in v taki bistveni zvezi z vsem Levstikovim zlogom, da bi prevod brez njih izgubil vso značilnost in mnogo krepkosti.

Umestno se mi torej vidi, da omenjeni izrazi z malimi izjemami ostanejo v tekstu, da se pa sedaj veljavni postavijo poleg ali pred dotično točko, kakor je to tudi v zadnjem (V.) zvezku Pravnikove zbirke. S tem nikakor ne trpi točnost pravniškega

izrazovanja; pravnik pač praviloma rabi sedanji izraz, ne greši pa neodpustno, ako rabi starejši istopomembni, ter prisiljen je celo, da se služi v poljudnih spisih ali izdelkih za priprosti narod jezikovno nepravilnih pa navadnih izrazov, ako bi s tem ne povzročil kakega dvoumja.

Po izraženem načelu mislim, da je v slovenskem prevodu notarskega reda ohraniti posebno tudi naslednje izraze.

Beležnik, beležniški, ker je ta izraz v narodu vsaj obče že znan, če tudi ne navaden in ker je v rabi v vseh hrvatskih zakonih in uradih; naj se torej rabi poleg notar, notarski!

Vgovor za nemški Einrede v pomeni Widerspruch. Ta beseda je, dasi udomačena tudi v priprostem narodu, skovana gotovo po rečenem nemškem izrazu, vendar je pravilnejša kakor nova: ugovor, ugovarjati, ker pomenja zadnji izraz v pravilni slovenščini in hrvaščini ravno nasprotje, namreč dogovor, sklep pogodbe. Ugovor imamo, ugovorili smo, ne govore samo v Beli Krajini, temveč tudi po Notranjskem in Primorju. (Glej Trnovčevo kritiko v »Slov. Pravniku I. 1898.) Pravilno bi bilo po našem jeziku prigovor, kakor govore v tem pomenu po ravno navedenih krajih, (po Dolenjskem sploh pravijo: pregovarjal je), kateri izraz imajo tudi Hrvati (E. Smirič: Službena terminologija); odgovor je mogel veljati le v starem pismenem postopanju. Izraz prigovor sem rabil tudi na nekaterih mestih IV. Pravnikovega zvezka, pa ker stoji v sedaj pripoznani slovenski terminologiji vgovor, vrnil sem se zopet k njemu, dasi ne lahko, s čimer pa ni rečeno, da se ta in še marsikateri izraz v doglednem času, sporazumno zopet ne nadomesti s pravilnejšim. Ponavljam že svoj čas izrečeno misel, da bo taka ureditev terminologije tem lažja, čim več zakonov izdamo v pripravi ročni izdaji; s to pridejo prevodi zakonov v širše plasti slovenskih pravnikov in zbude vendar vsestransko njih sedaj jako nemarno delovanje! — Izraz prigovor morda doslej ni našel milosti, ker pomenja v večjem delu naroda in tudi v pismenem jeziku prigovarjati to, kar nagovarjati (zureden), morda tudi ne, ker »prigovor« pomenja — v ruskem službenem jeziku: sodbo, dočim velja ondi za naš prigovor izraz »protislovje«, v maloruščini »suprotivljenje«, v češčini »odpověď« (= odgovor).

Doba za »Zeitpunkt« nima samo slovenska pravna terminologija temveč tudi narod sploh. Za »Zeitraum« je primernejše »obdobje«, »razdobje«. (Glej Pleteršnikov slovar.) Isti izraz ima hrvatska terminologija; češka ima »občasí«; občasje ali kar »čas« bi se reklo lahko tudi pri nas. Vsakako ni navadno za ta pojem vzeti »trenutek«, ki je rabiti le za »Augenblick«. —

Vzlic opisanim načelom, da naj ostanejo v Levstikovem prevodu prvotni izrazi, pa bi bilo vendar izmeniti v prevodnem besedilu izraze: postava v zakon, pismo (Urkunde) v listino in svojina (tu objektivno Eigentum) v lastnino. Tako edino je v uradni terminologiji l. 1894 (dr. Babnik) in glede lastnine tudi že v oni l. 1853. (Jur. pol. Terminologie für die slav. Sprachen Österreichs.)

Brez dvoma je, da sta prva dva izraza v narodu navadna, a mislim, naj bi se vsaj prvi rabil samo še v pojasnilo v poljudnih spisih. Kakor pri vseh drugih Slovanih so imeli tudi Slovenci za lex pravičen izraz zakon, šele Marko-Pohlinova doba jim je dala čisto po nemškem prikrojeno postavo in jim pustila stari izraz le za posebno posvečen »sveti« zakon. Nikakega povoda ni, da bi se spačena »postava« jemala še nadalje v besedilo kakih ustanovil, tem manj, ker »zakon« v prvotnem pomenu vendar ni izginil povsodi iz naroda in ker se je zadnja desetletja udomačil splošno z izpeljankami zakonik (državni in deželni), zakonit, itd. Ni se bati, da bi se navadnem človeku z zopetnim ustoličenjem pravega zakona zmešali pojmi; Levstik ima kaj dobro za »Ehepakte« — ženitevske pogodbe, (hrvatsko: ženitbene p.) in za »zwischen Ehegatten« — med poročenim možem in njegovo ženo (hrvatsko: medju ženitbenimi drugovi); no, ko bi bilo tudi »med zakonskimi«, saj tu ni možna nobena pomota!

* Pismo ali javno pismo res ni jezikovno slabše kakor — listina, a, če se hoče dobro ločiti med navadnim in tu namišljenim pismom, je pač bolje, da se vsaj v besedilu zakona rabi listina, nikakor pa ni pomotno, ako se pismena pogodba naziva pismo, saj to je star slovanski izraz. —

Lastnina je sprejeta v slovensko terminologijo za Eigentum in je sedaj sploh v navadi; jugoslovanska terminologija l. 1853. je imela v hrvaščini poleg lastništva tudi svojina, sedanja hrvatska

(Smič) ima samo lastništvo. — Lastnina je pač iz lasten, zato je pravilnejša ta oblika, ne pa: lastina. — Last bi se morda rabilo le v subjektivnem pomenu (= vlast, oblast, vladati) kakor pravo in — pravica, a ta izraz ni sprejet v nobeno slovansko pravno terminologijo.

Sicer pa bi se dalo govoriti in sklepati o tem, tako kakor o izrazih zapis (beležniški zapis — Notariatsakt) in spis, — kar sem poudarjal že prej — in dobro bi bilo, da bi se res v tem listu stvarno več razpravljalo o pravniškem izrazovanju. —

Dr. Volčič.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ako se je tožniku pravomočno odrekla izključna lastninska pravica, ni s to rabsodbo tudi pravomočno sojeno o njegovi solastninski pravici glede iste stvari. Solastnina ne stoji k samolastnini v razmerju kakor del k celoti, temveč je kvalitativno različna, torej drugačna pravica.

V prvi pravdi opr. št. C 207 6 je tožil tožnik *A.* leta 1906, kakor lastnik vrta parc. št. 382 davčne občine Šmartno, toženca *B.* kakor lastnika sosednega vrta parc. št. 399 iste davčne občine na priznanje samolastnine do vrta parc. št. 382, vzlasti do onega dela, ki je v narisu označen s črkami *a, b, c, d, e, f.* Tozadevni tožbeni zahtevek je bil zavrnen z rabsodbo c. kr. deželnega prizivnega sodišča v Lj. z dne 6. oktobra 1906, opr. št. Bc III 124 6/4 in c. kr. vrhovnega sodišča z dne 11. decembra 1906, opr. št. 18.464.

Nato je tožnik naperil proti tožencu leta 1908 novo tožbo, s katero pa ne uveljavlja več samolastnine, nego le solastnino do istega spornega sveta. Tožbo opira na navedbe, da se je v prvi pravdi dognalo, da je sporni prostor *a, b, c, d, e, f,* a po mapi skluden del njegove parcele št. 382 in da je ta svet tudi dejansko užival nad 30 let.

Toženec *B.* priznava sicer, da spada sporni prostor po mapi k tožnikovi parceli, trdi pa, da ga on uživa izključno že 38 let.